

KANTTEKENINGEN OP DINGEN, DIE GEBEUREN

DOOR A. VAN HOOGSTRATEN-SCHOCH

„DE WEG TOT ELKANDER“

In het schitterende boek van Trygve Gulbrandsen, *) waarin zooveel uitspraken staan die elken lezer veel te denken geven, komt een man voor, die zich bij zijn pacht-heer komt beklagen. De pacht-heer was Dag Björndal — De jonge Dag Björndal, die lang over het leven had nagedacht op zijn tochten door de bosschen.

Hij was eens bij de menschen gaan kijken. Zoo hier en daar, en hij was tot de slotsom gekomen, dat ze het moeilijk hadden en dat de schout en de deurwaarder hen voortdurend achterna zaten om pacht op te brengen voor hem en zijn gezin, die het toch feitelijk niet noodig hadden. Dat schrapen en dat berekenen, het gansche jaar, dat ze doen moesten, begon hem te bezwaren. Daarom had hij hun de rente kwijt gescholden in een jaar dat iedereen het buitengewoon moeilijk had. Geen van die menschen had nog ooit zoo'n briefje thuis gekregen. Je hadt moeite om te gelooven, dat het waar was, wat er stond. Natuurlijk, dat niet iedereen er precies op dezelfde manier op reageerde. Er was een man, die kwam heelemaal uit het Zuiden naar Dag Björndal gereden. Hij kwam niet klagen, dat niet, maar hij had toch behoefte om te vertellen, dat zijn buurman, die tweemaal zooveel pacht had te betalen, nu ook tweemaal zooveel meer gekregen had dan hij...

Dag vond dat hij een schappelijke daad gedaan had tegenover zijn schuldeischers, hij kon het moeilijk zetten, dat dit gewauwel de echo was van zijn daad.

„Weet je wel wat jij op den langen weg hierheen op je wagen gehad heb?“ vroeg hij hem.

De man keek hem verbaasd aan. „Wat hij voor bijzonders op zijn wagen had gehad? Hij zou het niet weten...“

„Je hebt iets duivelsch op je wagen gehad, man; je moet daar erg voor oppassen, — dat is de afgunst — verontschuldig je maar niet, je staat niet alleen, allerlei menschen hebben zoo'n gast bij tijd en wijle.“

De man week snel achteruit, op den drempel vertelde hij nog als verontschuldiging, dat zijn vrouw hem gezonden had...

Het was te begrijpen, dat de gal bij die woorden bij Dag Björndal overliep. „Rijd naar huis,“ bulderde hij hem toe, en met een smak sloeg hij de deur toe...

Hoe vaak als we over eigen daden nadenken, over dingen die we gezegd hebben, over gedachten die we koesterden, kunnen we niet tot onszelf zeggen:

„Wees nu eens eerlijk en zeg het, wie is daarnet met je meegereden? Wat was de oorzaak van je stemming, hoe ben je er toe gekomen om als een onweerswolk thuis te komen? Waarom ben je zoo onvriendelijk geweest? Dat kwam van den duivelschen gast, is het niet? die naast je op den wagen zat!“

Hoe anders zou de wereld en onze eigen omgeving er uitzien, als we den man herkenden, die op den weg zijn hand uitstak om met ons mee te rijden.

De jonge Dag, die zoo'n mooie daad had gedaan om de schuldenaar, die het moeilijk hadden, de schuld kwijt te schelden, had een vader gehad, die een sterk, stoer, eerlijk mensch was. Hij kwam tot de slotsom, dat goede

daden doen, zoo maar los van liefde tot God, wel een beetje kan gelijken op een aflaat te koopen om daar Boven wat goedwilligheid te zoeken en goedkeuring tegen den tijd, dat de dood in het zicht kwam. Hij had begrepen, dat die daden niets waard waren.

Maar het bidden en het bedenken van goede dingen en mooie gevoelens koesteren was op den duur ook geen vrijbrief... ook niet het opzeggen van gebeden, 's avonds als je doodmoe was.

Daden konden ook een gebed zijn, ja zeker! Daden waren echt redelijke gebeden, die God begreep... Vader Dag kwam er toe om te zeggen dat, als hij dominé was, hij elken Zondag zou preeken over het goede hart en de goede gezindheid jegens anderen.

Misschien, dat menschen, die Dag Björndal niet kenden, van deze bewering zouden schrikken en zouden denken, dat Dag er een soort Christendom van goede daden op nahield... Alsof hij daar niet van genezen was, alsof hij niet tegen den muur van zijn goede daden had gestaan en die had zien instorten toen hij er tegenaan had willen leunen. Neen! Dag Björndal had den weg moeten gaan, die menigeeen van ons op moet.

Het zit hem niet in stemmingen, niet in conferenties, niet in wekelijksch kerkgaan, niet in aalmoezen en gebeden, niet in het wonen boven op den geestelijken berg, met den sentimenteelen uitroep: O, mochten we maar altijd hier blijven!

De booze gast, die telkens op onzen wagen klimt, wacht onder aan den berg, en menigeeen, die zoo goed kan spreken, zoo ontroerend kan schrijven, zoo uitmuntend kan doceren, kent nog het A.B.C. van het liefhebben niet en geeft den hond een schop als hij thuiskomt, zijn vrouw een grauw en zijn oudste kind een welkomstwoord, dat veel lijkt op het gegrom van een beer.

Dag Björndal, wien het lange leven zooveel geleerd had, heeft dat mooi tegen zijn schoondochter gezegd: — „Het is niet de bedoeling in het leven, dat je zooveel als je maar kunt naar je toehaalt, dat maakt het leven maar onnoodig moeilijk. Een mensch moet harte-warmte om zich heen verspreiden, als hij zelf vrede wil hebben.“

Iemand, dien ik een poos geleden ontmoette, vertelde mij, dat hij hetzelfde door had gemaakt als Dag Björndal. Hij had er vroeger nooit over nagedacht over die harte-warmte, hij vond dat je die niet noodig had als chef. De menschen moesten hun best doen, daarmee uit, om honderd procent te geven; waar verschaffen voor het geld dat ze verdienden; als ze niet oppasten, welnu, dan zoo maar de laan uit. Maar nu keek hij rond en trachtte te begrijpen; er ging sindsdien iets van hem uit; het naar zich toe halen kwam op den achtergrond, hij bleef niet staan bij futiliteiten, hij kon iets door de vingers zien, omdat hij begreep — het zijn weer woorden van Dag die ik hier aanhaal — „dat onze ondergeschikten wel eens iets regelen, dat wij vergeten hebben te regelen.“ Wat is het heerlijk als wij wenschen te behooren tot de menschen, die nadenken over onszelf, die fouten durven onderstrepen, die correcties aanbrengeen, die eindelijk geleerd hebben te begrijpen, dat de daad voorafgegaan wordt door het gebed, maar onherroepelijk op het gebed moet volgen.

Ach, Dag Björndal! als we eens van je leerden om op onzen weg door het leven harte-warmte uit te stralen en rond te kijken en in ons op te nemen, en dan te handelen naar dat het ons voor de hand komt, wat zou er „een heerlijk geluid over de wereld gaan machtig en veilig om onze huizen en hoog boven de buurtschap — en over de wereld!“ —

*) Uitgave Zuid-Hollandsche Uitgevers Mij, Den Haag.